

Petrova gora – planinarska »terra incognita«

Branko Meštrić, Zagreb i Vitomir Murganić, Karlovac

Među planinama hrvatskim znamenita je Petrova gora. Ona nije ni tako visoka koliko Zagrebačka gora ili Plešivica, ali je posve odijeljena od drugog gorja, pa zato više imponira. (Radoslav Lopašić)

Prije nekoliko je brojeva urednik »Hrvatskog planinara« prošao područjem Banovine i u velikom članku zavapio nad zlom sudbinom i perspektivama područja koje je imalo sjajnu prošlost, bilo u središtu zbivanja i u komunikacijskom težištu, da bi se danas našlo na periferiji svega, napušteno, zaboravljeno i bez veće planinarske perspektive. Međutim, i s druge strane rijeke Gline postoji područje koje je bilo značajno u prometnom i povijesnom pogledu. Njime dominira planinski masiv koji je bilo teško ne vidjeti – zbog odblijeska nečega velebnog i sjajnog na njegovu vrhu. Pogadate, govorimo o Kordunu i Petrovoj gori.

Gdje je Petrova gora

Na udaljenosti od samo devedesetak kilometara od Zagreba, u središnjem dijelu Hrvatske, južno od Karlovca, prostire se jedno od najšumovitijih i ekološki najčišćih područja naše domovine – Kordun s Petrovom gorom. Kordun je omeđen na jugu rijekom Koranom, na zapadu rijekom Mrežnicom, na sjeveru rijekom Kupom, a na istoku rijekom Glinom i granicom prema susjednoj BiH. Reljefno gledano, Kordun je prijelazna zona između dinarskog planinskog područja (Lika) i ravničarskog prostora Središnje Hrvatske. Teren je uglavnom brežuljkast, s manjim uzvisinama, koje se postupno povećavaju prema Petrovoj gori. Na jugoistočnoj granici Korduna nalazi se Petrova gora. Naziv Kordun dolazi od francuske riječi *cordon*, što znači niz ili red. U ovom se slučaju

to odnosi na niz povezanih stražarnica i utvrda prema isturenom turskom položaju u zapadnoj Bosni.

U povijesnom kontekstu zaista apsurdno zvuči tvrdnja da je danas Petrova gora prometno izolirana. Dolinom Une dolazila je glavna rimska cesta koja je povezivala rimske provincije Dalmaciju i Slavoniju (ne treba sumnjati da su legionari rado zastajali u obližnjim termama u današnjem Topuskom!) da bi jedan krak ceste odlazio na zapad gotovo preko samog vrha u Kamensko (danas je dio te ceste uklopljen u novu planinarsku stazu).

U današnje je doba magistralna veza prema Dalmaciji izmaknuta dalje na zapad, ali je cijela Petrova gora omeđena i definirana cestama koje je okružuju: Vojnić – Gvozd – Perna – Krstinja – Vojnić. Iz nekih drugih razloga, kroz samo središte gore, do samog vrha, vodi asfaltna cesta, a izgrađene su i brojne šumske ceste.

Što nudi Petrova gora?

Petrova je gora stara geološka formacija, razmjerno bogata vodom i specifičnom, ponajprije šumskom vegetacijom. Naravno da je to izvjesno planinarsko ograničenje, jer nedostaju široki vidici, no nadoknađuje ga velika razvedenost reljefa, s brojnim grebenima i dubokim prodorima obogaćenima svježim potocima. A žuborenje potoka u kombinaciji s debelim hladom može biti itekako zgodan razlog za dugotrajne ljetne šetnje. Lijepo je i na proljeće, kad se sve ispuni cvjetnim »aranžmanima« ili

ujesen, kada se šuma oboji u tople tonove požutjela lišća.

Ni s vidicima zapravo nije tako kritično. Petrova je gora osamljen masiv, a to podrazumijeva itekako široke vidike – ako se možete izdići iznad krošanja. A tridesetsedammetarski spomenik na Petrovcu i napušteni komunikacijski toranj na Magarčevcu, koji bi lako mogao postati planinarskom piramidom, osiguravaju izvrstan vidik na neposrednu okolicu, ali i na velik dio središnje Hrvatske, Gorskoga kotara, pa i Slovenije, a naročito sjeverozapadne Bosne.

Najznačajniji vrhovi na Petrovoj gori jesu Mali Petrovac (512 m), Veliki Petrovac (507 m), Magarčevac (474 m) i Veliki Velebit (482 m). Gora je bogata i vodotocima, potocima i izvorima pitke vode. Veći su potoci Utinja, Trebnja, Velika i Mala Bistra, Vojišnica, Blatuša, Velika i Mala Radonja, uz još mnogo malih izvora i potoka.

Povijesne okolnosti

Za bolje razumijevanje toga područja treba posegnuti za dalekom prošlošću, kada ga nastanjuju ratoborni Janudi (Japodi ili Japidi), mješavina Kelta i Ilira. Za rimsku ih je državu pokorio Oktavijan 35. godine stare ere, osvojivši

njihovo glavno uporište Metulum. Petrova je gora, po svemu sudeći, bila kontrolna točka ceste koja je išla od Solina prema rimskom gradu Sisciji. Hrvati ovo područje nazivaju Slatina, što znači topla voda, i tada Petrova gora prvi puta dobiva hrvatsko ime Slatska gora ili Gvozdena gora. Gvozdena bi gora u suvremenom hrvatskom jeziku značilo: »gora šumovita«.

Pod kraj 11. stoljeća sukobile su se na prostoru Slatske ili Gvozdene gore mađarska vojska i čete posljednjega hrvatskog kralja Petra Svačića. U neravnopravnoj bitki Petar Svačić je teško ranjen. Od zadobivenih je rana preminuo te je pokopan na području Slatske gore. Od tada gorje nosi njegovo ime - Petrova gora.

Krajem 13. stoljeća fratri pavlini podigli su svoj samostan na vrhu Velikog Petrovca i samostansku crkvu posvećenu svetom Petru apostolu. Zbog učestalih pljačkaških provala Turaka, fratri su se preselili u novoosnovani samostan na Kamenskom. Tek krajem 17. stoljeća Veliki Petrovac ponovno dobiva na važnosti kao predstraža u borbi protiv Turaka, te je na ruševinama staroga pavlinskog samostana sagrađen granični čardak.

Narod naseljen oko šumovite Petrove gore tijekom Drugog svjetskog rata teško je strada-

Lovački dom »Muljava« i spomenik na Velikom Petrovcu (507 m)

Tijekom proteklih godinu dana na Petrovoj gori uređen je planinarski put u obliku osmice. Ishodište mu je Muljava, a obuhvaća najznačajnije točke na toj gori

vao od neprijatelja i stoga već u srpnju 1941. godine u šumi Abez KP podiže narodni ustanak. Petrova gora postaje legendarna po svojim tajnim partizanskom bolnicama.

Ni Domovinski rat nije zaobišao Petrovu goru, budući da su je pobunjeni Srbi učinili središtem i uporištem svoje pobune protiv Hrvatske. Već u ožujku 1990. održavanjem mitinga na Petrovoj gori započinju takozvana »događanja srpskog naroda«. Na vrhu Petrove gore, u spomeniku koji je trebao postati spomenikom narodne revolucije i jedinstva naroda Hrvatske, smjestili su vojno zapovjedništvo svoje pobune. Posljedice četverogodišnjeg rata protiv vlastite domovine i danas su svuda vidljive.

Petrova gora i planinarstvo

Teško je utvrditi koji su razlozi da je Petrova gora u planinarskom smislu mnogo godina bila zapostavljena, premda u svibnju, 1977. PD »OKI« iz Zagreba svečano otvara transverzalu Petrova gora s 15 kontrolnih točaka. Transverzala je bila duga 52 km, a trasa joj je bila Vojnić - Petrovac - Centralna partizanska bolnica – Veliki Velebit – Biljeg – Vojnić. Još su vidljive stare markacije, pogotovo u blizini Centralne partizanske bolnice, Magarčevca i Malog Petrovca.

Na zajedničkom sastanku PS BiH i PSH, održanom u lipnju 1982. u Velikoj Kladaši (BiH) zaključeno je da se ustanovi i transverzala od Petrove gore do Bihaća. Posao trasiranja i

markiranja buduće obilaznice dobivaju PD »OKI« iz Zagreba i PD »Krajišnik« iz Velike Kladuše, a tiskan je vodič i dnevnik. Na žalost, danas ne postoje podaci o tome koliko je planinara prošlo jednom ili drugom obilaznicom.

Imajući u vidu da u tom kraju nema tradicije planinarenja, a i iz razgovora sa starijim članovima društava na širem karlovačkom području, može se zaključiti da planinarske obilaznice, a pogotovo transverzala Petrova gora - Bihać, nikada nisu zaživjele u pravom planinarskom smislu.

Na inicijativu Uprave šuma podružnice Karlovac članovi PD »Dubovac« iz Karlovca trasirali su i markirali nove planinarske putove po Petrovoj gori. Cilj je bio oformiti mrežu planinarskih putova koji bi obuhvatili najznačajnije kulturnopovijesne lokalitete, kao i sve planinarske značajke na ovom prostoru. Stoga su trasirana tri smjera koji povezuju ishodište (prostor Muljave) s vršnim prostorom Petrove gore (Petrovcima). Južni smjer u širokom luku zahvaća prostor Centralne partizanske bolnice pa preko grebena Magarčevca ide prema vrhu. Na obronku Magarčevca sreće se sa središnjim

smjerom koji dolazi oštrom usponom preko grebena Malog i Velikog Velebita (prikladan za silazak!). Konačno, sjeverni smjer se koristi smjerom Rimskog puta i njime sa sjevera prilazi Velikom Petrovcu. Na vršnom dijelu (Mali i Veliki Petrovac) obilježeno je još nekoliko smjerova koji povezuju zanimljive lokalitete (spomenik, Kraljev grob, ostaci samostana).

Osim ovih, na prostoru Muljave postoje još i poučna staza, pa invalidska staza, a i brojne šumske ceste i putovi, koji se mogu koristiti za šetnje i upotpuniti mrežu planinarskih putova i time osigurati posjetiteljima različitih mogućnosti uživanja u prirodi.

U suglasnosti s Komisijom za planinarske putove HPS-a PD »Šumar« je na uređenim planinarskim putovima organiziralo planinarsku obilaznicu Petrova gora. Kako se pokazalo da bi jednostavni kružni obilazak većini planinara ipak bio predugačak, obilaznica je osmišljena kao dvodjelna vezna obilaznica s dva kruga koja prate dva glavna prilaza vrhu – sjeverni i južni, sa zajedničkim središnjim silaznim dijelom preko Velebita.

OLIVER VLAINIĆ

Slikovito jezero Muljava kod lovačkog doma

VITOMIR MURGANIĆ

Kraljev grob

Obilazak pojedine dionice traje tek nešto više od 4 sata, što podrazumijeva da je u dva izleta (dva dana) mogu obići i manje spremni planinari, a oni najspremniji mogu cijelu obilaznicu obići i odjednom za 8 – 9 sati ugodne šetnje.

Izbor prilaza

Petrova gora udaljena je 89 km od naše prijestolnice Zagreba i u blizini je Karlovca i Siska. Iz Zagreba joj se može najbrže prići preko Karlovca, Vojnića (90 km) i lovačke kuće »Muljava« (9 km). Iz Karlovca postoji autobusna veza do Vojnića. Najsigurnije je vozni red autobusa provjeriti na telefon 047/600-740. Može se, također, doći i iz Siska preko Gline do Vojnića. Cesta sa strane Topuskog, iz Perne, nije baš dobra, ali se može proći terenskim vozilima. S obzirom na razmjerno veliku udaljenost od Vojnića, korištenje javnih prijevoznih sredstava za dolazak zasad nije pogodno, ali postoji mogućnost da se naknadno uspostavi planinarska staza trasom šumske pruge koja je nekad išla do danas nepostojeće pruge Karlovac – Sisak, odnosno do sadašnje ceste Vojnić – Gvozd.

Do gotovo svih važnijih lokacija obilaznice po Petrovoj gori može se stići automobilom, ali što će u tom slučaju ostati od planinarenja?

Opis puta

Kao što smo već spomenuli, staza je osmišljena tako da ju je najpogodnije prolaziti u dva dijela. Evo i kratkih uputa za obilazak.

Obilazak počinje na Muljavi. Cestom treba krenuti na jug pored nadstrešnice uz potok Velika Radonja. Nakon 10' dolazi se do mjesta gdje silazi staza s Malog Velebita (tuda se vraća kad se zatvori krug). Markacije vode dalje 10' cestom do lovačke čeke, gdje skreću oštro desno u šumu. Slijedi uspon kroz jedinstvenu jelovu šumu na Veliku Barijan kosu. Na mjestima se s puta otvaraju vidici prema spomeniku na vrhu Petrove gore, a može se vidjeti i visoki toranj južno od spomenika na Magarčevcu. Staza se s kose spušta kroz šumu da bi za desetak minuta naglo skrenula lijevo i oštrije se u sljedećih 15' spustila prema nekadašnjem omladinskom domu. Ispred doma staza izlazi na

VITOMIR MURGANIĆ

Spomenik na Velikom Petrovcu

cestu koja vodi do partizanske bolnice. Cestom valja krenuti lijevo, ali ne treba hodati asfaltom, već se dvjema kraticama kroz šumu za petnaestak minuta dolazi do prvih baraka Centralne partizanske bolnice.

Nastavljamo dalje usponom između baraka bolnice pa preko partizanskog groblja i dalje do Debele kose, najudaljenije točke na trasi. Tu markacije izbijaju na šumsku cestu kojom valja poći lijevo. Na jednom mjestu kratimo oštar zavoj i brzo ponovno izlazimo na cestu. Dalje hodamo cestom i nakon 40' stižemo do napuštene vojarnje na vrhu Magarčevcu. Vojarna je napuštena i ne preporuča se ulazak u njezin prostor, ni penjanje na toranj. Bilo bi planinarski vrlo zanimljivo od vojarnje načiniti jedan od većih i solidnijih planinarskih domova, a idealno bi bilo kad bi se odašiljački toranj mogao preurediti u razglednu piramidu.

Trasa nastavlja cestom i za 15' dolazi do raskrižja planinarskih putova. Cestom sa sjevera prilazi staza s vrha Petrove gore (sjeverna dionica obilaznice), a zajednička trasa obje dionice skreće u šumu i slijedeći trasu bivše lovačke ograde visokom bukovom šumom napreduje po hrptu dvaju Velebita. Za dvadesetak minuta markacije tako stižu do Malog Velebita, nižeg, ali izrazitijeg kamenog vrha (zapravo jedinog kamenog vrha na cijeloj obilaznici!). Cijelim putem po hrptu Velebita valja obratiti pažnju na sjevernim padinama na božikovinu (*Ilex aquifolia* L.), poznatu zaštićenu biljku, koja je po našim planinama vrlo rijetka.

S Malog Velebita nastavlja se još nekoliko minuta po grebenu, a potom slijedi oštar stope-desetmetarski spust hrptom obronka, pred kraj čak i zavojima. Do potoka Velike Radonje se stiže za dvadesetak minuta i tu se zatvara krug južne dionice obilaznice. Dionica završava povratkom na Muljavu cestom u sjevernom smjeru (10').

Drugi, sjeverni krug obilaznice povezuje Muljavu preko poučne staze i Rimskog puta sa povjesnim kompleksom na vršnom dijelu Petrove gore. Trasa kreće od ulazne ploče poučne staze iza lovačke kuće Muljava. Za dvadesetak minuta laganog uspona, poučnom stazom izlazi se na šumsku cestu koja ide trasom nekadašnjeg puta iz rimskog doba. Markacije nas dalje

ZVONIMIR TANOCKI

Ostaci pavlinskog samostana na Malom Petrovcu

OLIVER VLAHVIĆ

Petrova gora zanimljiva je i za gljivare

OLIVER VLAINIĆ

vode upravo tim antičkim smjerom, najprije laganim usponom, a poslije strmije i konačno kamenim usjekom prema spomeniku na Velikom Petrovcu (507 m).

S vrha strmim spustom na istok vodi markirana staza, kojom se silazi do šumske ceste, a potom njome u južnom smjeru za 20' dolazi do Kraljeva groba. No, budući da su na ovom vršnom dijelu na relativno malom prostoru ispresijecanom silnim cestama, stazama i prilazima, čak zanimljiva planinarska odredžta (kontrolne točke), one se mogu obići i drugim, kraćim putovima.

Na mjestu zvanom Kraljev grob, uz spomenik i poučnu ploču, uređeno je i zgodno odmoriste za posjetitelje.

Na Malom Petrovcu (512 m) planinari će vidjeti arheološke nalaze sa čak tri povjesna sloja. To su rimska utvrda, temelji starog

Nova planinarska obilaznica »Petrova gora«* ima 8 KT najpogodnije ju je proći u dva izleta od 4, odnosno 4 i pol sata

pavlinskog samostana i ostaci graničarskog čardaka. Staza je provedena opkopom negdašnjih utvrda. Na zapadnom uglu je prilaz s parkirališta, poučna ploča kao i odvojak za nastavak puta.

Markacije nove obilaznice »Petrova gora« s vrha se spuštaju prema Magarčevcu, vode usporedno s cestom, a potom se u predjelu Velikog Velebita trasa povezuje s prije opisanom južnim krugom obilaznice. Odatle se zajedničkom trasom staza vraća na Muljavu.

Bez obzira na to što su staze markirana u oba smjera, predlažemo da se je obilazi u opisanom smjeru jer je to lakše.

* Ove će se godine akcija »Hodanjem k zdravlju« koju u karlovačkom kraju tradicionalno organizira PD »Dubovac« iz Karlovca, održati na Petrovoj gori **14. travnja**. Tom prilikom bit će službeno otvorena Planinarska obilaznica »Petrova gora« i predstavljen dnevnik i vodič po obilaznici. U organizaciji akcije sudjeluju Hrvatske šume, županijski planinarski savez, PD »Šumar« i Stanica vodiča Karlovac, a stazu će osiguravati i HGSS Stanica Karlovac.

PETROVA GORA U BUDUĆNOSTI

Možda se čini da je na Petrovoj gori sve obavijeno prošlošću, no sudeći prema zbivanjima u posljednjih godinu i pol dana, tamo se je počela zbivati i sadašnjost, koja vodi u ljepšu budućnost. Planovi koji su nekad bili samo vizije i želje polako se pretaču u realizaciju.

Hrvatske šume sa svojom karlovačkom podružnicom gospodare svim državnim šumama i šumskim zemljištima na Petrovoj gori, što je oko 11,5 tisuća hektara. Uvidjevši da gora pruža mnogo veći potencijal od samoga bavljenja šumarstvom, odlučili su iskoristiti te mogućnosti. Krajem 2006. završili su obnovu lovačke kuće na Muljavi, koja je od 1995. bila zapuštena i devastirana. Danas se tamo primaju gosti u pet soba, dva apartmana i jednoj obiteljskoj sobi, s ukupno 22 ležaja. Restoran nudi svoje usluge u tri prostorije, velikoj dvorani na katu, koja prima 70 osoba, te manjoj dvorani i lovačkom salonu u prizemlju, koje mogu ugostiti po 30 osoba. Kuća radi svaki dan, a planinari, uz korištenje ugostiteljskih sadržaja, mogu za veće skupine dogovoriti i prilagođenu prehranu, smještaj ili korištenje velike dvorane, npr. za godišnje skupštine i sl. Da bi se olakšao boravak planinarima, u pomoćnoj se zgradi uz lovački dom planira urediti i planinarska soba s desetak kreveta.

Seдамdesetih je godina prošloga stoljeća uz lovačku kuću izgrađena velika nadstrešnica, pokrivena drvenom šindrom. Pod njom se može smjestiti više od 250 osoba. Kroz samu nadstrešnicu protječe potok Velika Radonja, što boravku daje poseban ugođaj. Još posebiji ugođaj daje ražanj koji pokreće ta ista Radonja, kao i roštilji, peke i ostala »oprema« za pripremu hrane.

Lovački dom i drvena nadstrešnica postoje tek tridesetak godina, a potoci i prekrasna priroda mnogo duže. Što će im se pridružiti u budućnosti? Prema planovima Uprave šuma u Karlovcu, Turistički centar Petrovu goru trebalo bi činiti još čitavo mnoštvo sadržaja. Prostor iza nadstrešnice, uzvodno uz Veliku Radonju, trebali bi upotpuniti drveni bungalovi – osam autohtonih kućica s po osam kreveta. Smješteni u dolini koja je s obje strane obrasla šumom i na čistom potoku, pružat će mogućnost odmaranja u prirodnom okruženju, u debeloj ljetnoj hladovini. Uz cestu kojom se dolazi do lovačkoga doma, a s one strane rijeke (sutra možda i jezera!), već bi se ove godine trebao urediti prostor za izviđački kamp, koji će moći služiti i za druge namjene na otvorenom prostoru, kao što su razna natjecanja i druženja. Naravno da će i planinari moći »baciti« šatore pored Radonje.

Lovački dom i sama Muljava prirodno su polazište za šetnje planinarskim i poučnim stazama. Planinarska obilaznica Petrova gora svojim oblikom osmice

OLIVER VLAINIĆ

Lovački dom »Muljava«

počinje i završava upravo ovdje. Dijelom sjeverne trase obilaznice prolazit će poučna staza nazvana Rimski put, jer slijedi trasu kojom su nekada Rimljani prolazili za toplice Topusko, a koje su ostaci još i danas mjestimice vidljivi. Poučna će staza poučavati posjetitelje o ekološkim temama i bit će najviše namijenjena školskoj djeci. Na završetku te staze završavat će i poučna staza za osobe s posebnim potrebama, koja će počinjati iznad lovačkoga doma. Bit će u potpunosti izgrađena od drveta i prilagođena osobama s tjelesnim invaliditetom, te slijepim i slabovidnim osobama (kao na Bliznecu na Medvednici). Dakako da će je moći koristiti i svi ostali.

Iako su još u sferi ideja, spomenimo i planove za izgradnju velebnoga muzeja biološke raznolikosti u prostorima spomenika na Velikom Petrovcu, potom i najavu općine Vojnić da će stari Omladinski dom ispod bolnice ponovno vratiti u funkciju. No, za planinare je najzanimljivija ideja da se vojni objekt na Magarčevcu preuredi u pravi, veliki i čvrsti planinarski dom. To bi, uz širok prostor oko objekta, veliku razglednu piramidu na konstrukciji komunikacijskoga tornja i središnji smještaj u masivu Petrove gore, otvorilo putove u prostor Vrletnih strana, gdje bi se našlo prostora i za zahtjevnije – pa i »kličane« putove.

Petrova gora nudi mogućnost bavljenja raznim sportovima i tjelesnim aktivnostima. Zbog toga su u planu biciklističke staze koje će obuhvatiti prostor od Vojnića do Topuskoga. Planira se izgraditi i manji sportski centar s igralištima za mali nogomet, odbojku na travi, badminton, boćanje, paintball i streličarstvo. U daljnjoj budućnosti predviđa se i umjetno jezero, koje može nuditi ribolov, kupanje i vožnju čamcima.

Zamislili su lijepe, a kako će se pretvoriti u stvarnost, prepustimo vremenu koje je pred nama.

Oliver Vlainić